

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (за період 01.09 – 30.09.2022 р.)

Боргова політика

Україна підписала Меморандум про взаєморозуміння щодо призупинення виплат за офіційним боргом з міжнародними партнерами у G7 та Паризькому клубі. Міністр фінансів України С. Марченко 14 вересня 2022 р. підписав меморандум про призупинення виплат за державним та гарантованим державою боргом із групою кредиторів України з країн «Групи семи» та Паризького клубу. Ця угода є продовженням наміру зупинити виплати за двосторонніми боргами з 1 серпня до кінця 2023 р., який група кредиторів оголосила 20 липня. Меморандум підписали представники урядів Канади, Франції, Німеччини, Японії, Великої Британії та Сполучених Штатів Америки.

Призупинення виплат за боргом Україною, підтримане цими країнами, дозволить українському уряду заощадити валютну ліквідність, зменшити бюджетні видатки на обслуговування боргу. Загальна сума боргу, що покривається цим Меморандумом, становить приблизно 3,1 млрд дол. США¹.

3 вересня 2022 р. Україна відзначила 30-ту річницю членства у Міжнародному валютному фонді (МВФ) та співпраці з Групою Світового банку.

- З 1992 р. МВФ системно підтримує Україну з метою забезпечення сталого розвитку та стійкого реагування на виклики. Близько 37 млрд дол. США фінансової підтримки у рамках 13 програм співпраці та впровадження низки структурних реформ у сферах монетарної та фіскальної політики, банківської, судової й податкової систем, митниці, державного управління, боротьби з корупцією, ринку землі та медицини – такими є результати багаторічної злагодженої співпраці України з Фондом.

Під час кожної кризи в Україні МВФ приходив на допомогу. Коли у 2008 р.

¹ Україна підписала Меморандум про взаєморозуміння щодо призупинення виплат за офіційним боргом з міжнародними партнерами у G7 та Паризькому клубі. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_signs_memorandum_of_understanding_on_official_debt_payments_suspension_with_international_partners_in_the_g7_and_paris_club-3604

глобальна фінансова криза сколихнула весь світ, Фонд надав рекордну для України на той час позику у 10,6 млрд дол. США (7 млрд СПЗ – спеціальні права запозичення). Після окупації Криму та початку війни на сході країни Україна отримала два транші загальним обсягом 4,6 млрд дол. США (2,97 млрд СПЗ). Згодом було затверджено програму розширеного фінансування, у рамках якої було отримано 8,7 млрд дол. США (6,15 млрд СПЗ). За цією програмою Україна отримала максимальну кількість траншів – чотири, а перший транш був найбільшим за всю історію й мав розмір приблизно 5 млрд дол. США (3,55 млрд СПЗ).

У березні 2022 р. Рада виконавчих директорів Фонду проголосувала за надання нашій країні коштів у рамках інструменту швидкого фінансування у розмірі 1,4 млрд дол. США (1 млрд СПЗ). Фінансова допомога була вагомим внеском у пом'якшення економічних наслідків вторгнення².

13 вересня Президент України Володимир Зеленський провів переговори з головою МВФ Крісталіною Георгієвою, в результаті чого **Міжнародний валютний фонд погодив надання Україні ще 1,4 млрд дол. США фінансової допомоги, а наступного року – започаткування нової спеціальної програми.**

- 3 вересня 1992 р. Україна стала членом усіх п'яти структур **Групи Світового банку**: Міжнародного банку реконструкції та розвитку (IBRD), Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Міжнародної асоціації розвитку (IDA), Багатосторонньої агенції з гарантування інвестицій (MIGA), Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ICSID). Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Міжнародний банк реконструкції та розвитку є другим, після МВФ, кредитором України. За 30 років плідної співпраці Світовий банк затвердив для України 70 позик загальним обсягом понад 14,4 млрд дол. США та 2,1 млрд євро, з яких наразі отримано 11,8 млрд дол. США та 1,2 млрд євро.

Фінансові ресурси, отримані від Світового банку, використовуються для фінансової та технічної підтримки державного бюджету, допомагають нашій державі впроваджувати інституційні та структурні реформи, а також реалізовувати довгострокові інвестиційні проекти за пріоритетними напрямками економічного розвитку країни.

Світовий банк з перших днів повномасштабної війни РФ проти України забезпечив підтримку нашої держави. Зокрема, у березні 2022 р., у надзвичайно короткі строки, затверджено додатковий пакет підтримки для України у розмірі понад 500 млн євро, які спрямовано до загального фонду державного бюджету на покриття нагальних соціальних та гуманітарних витрат. Під час воєнного стану в Україні Світовий банк затвердив три позики на загальну суму 1,85 млрд євро та 91,16 млн дол. США.

² 30 років співпраці з МВФ. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/30_rokiv_spivpratsi_z_mvfv-3586

З метою надання підтримки Україні під час війни Світовий банк створив новий ефективний фінансовий механізм на безповоротній основі – **Цільовий фонд багатьох донорів**, завдяки чому вдалося залучити грантові кошти на загальну суму 1,1 млрд євро та 7,5 млрд дол. США, які надали США, Велика Британія, Данія, Нідерланди, Австрія, Норвегія, Литва, Латвія та Ісландія³.

10 вересня 2022 р. на засіданні уряду ухвалено рішення про залучення додаткового фінансування у розмірі 530 млн дол. США у рамках реалізації спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародною асоціацією розвитку (МАР) проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні». Кредит буде надано на пільгових умовах під гарантії Великобританії та Данії. Термін погашення кредиту – 19 років з п'ятирічним пільговим періодом. Процентна ставка – 0,25 % річних (нараховується на невикористану частину позики). Кошти буде спрямовано на оплату роботи працівників бюджетної сфери, забезпечення пенсійних виплат та окремих програм державної соціальної допомоги, таких як оплата житлово-комунальних послуг, підтримка малозабезпечених сімей, дітей-інвалідів та інвалідів з дитинства, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також на оплату медичних послуг за програмою медичних гарантій тощо⁴.

Рада Європейського Союзу підтримала пропозиції Європейської Комісії щодо започаткування для України нової масштабної, восьмої за ліком, програми макрофінансової допомоги ЄС у розмірі 5 млрд євро в рамках анонсованого в травні поточного року загального пакету допомоги у сумі 9 млрд євро. Рішення про надання зазначеної фінансової допомоги ухвалено 20 вересня 2022 р. основними інституціями ЄС (Європейською Комісією, Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу) у безпрецедентно короткі терміни: 7 вересня Європейська Комісія оголосила пропозицію щодо започаткування допомоги, а 15 вересня Європейський парламент підтримав рішення Комісії. Протягом найближчого часу сторони мають підписати відповідні Меморандум про взаєморозуміння та Кредитну угоду щодо визначення умов, а також юридичних та технічних аспектів надання Україні зазначених пільгових кредитних коштів.

Макрофінансова допомога ЄС буде спрямована на фінансування першочергових потреб Держбюджету та сприятиме збереженню фінансової стабільності України. Загальна сума наданої Україні макрофінансової допомоги ЄС сягатиме 12,21 млрд євро (з урахуванням восьмої за ліком макрофінансової допомоги ЄС та вже отриманих Україною протягом 2014–2022 рр. кредитних

³ 30 років співпраці зі Світовим банком. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/30_rokiv_spivpratsi_zi_svitovim_bankom-3587

⁴ Уряд схвалив рішення про залучення від МБРР додаткового фінансування у розмірі 530 млн дол. США. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_skhvaliv_rishennia_pro_zaluchennia_vid_mbr_r_dodatkovogo_finansuvannia_u_rozmiri_530 mln_dol_ssha-3600

коштів у рамках попередніх семи програм)^{5,6}.

Україна отримала перші 500 млн євро від Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) у рамках пакету негайної допомоги на фінансування відновлення інфраструктури. Кошти, що надійшли 14 вересня 2022 р., призначено для фінансування державних підприємств «Укравтодору» та «Укрзалізниці». Ці кошти є частиною другого пакету допомоги від ЄІБ на суму 1,59 млрд євро, розробленого у тісній співпраці з Європейською комісією. Фінансову допомогу гарантує ЄС у межах Мандату на зовнішнє кредитування та доповнює екстрену фінансову підтримку для України у розмірі 668 млн євро, яка була надана Україні від ЄІБ на початку березня 2022 р.⁷.

Україна отримала останній транш гранту обсягом 4,5 млрд дол. США від США з Цільового фонду Світового банку у рамках проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні». 17 вересня 2022 р. до державного бюджету України надійшов грант у розмірі 1,5 млрд дол. США. Зазначені грантові кошти буде спрямовано на відшкодування витрат держбюджету для забезпечення пенсійних виплат та окремих програм державної соціальної допомоги, таких як оплата житлово-комунальних послуг, підтримка малозабезпечених сімей, дітей-інвалідів та інвалідів з дитинства, ВПО тощо. Загалом від початку відкритої військової агресії РФ Сполучені Штати Америки за сприяння Світового банку вже надали Україні 8,5 млрд дол. США грантової допомоги⁸.

Уряд України отримав 500 млн євро грантових коштів ЄС 28 вересня 2022 р. у рамках підписаного Сторонами 5 вересня поточного року Контракту з розбудови держави та посилення стійкості. Зазначені кошти зараховано до загального фонду державного бюджету та буде спрямовано на забезпечення фінансування найактуальніших видатків держави, зокрема у соціальній та гуманітарній сферах. Частина коштів також спрямовуватиметься на підтримку продовольчої безпеки та посилення економічної стійкості країни через забезпечення безперебійного виробництва сільськогосподарської та харчової продукції, зокрема у спосіб підтримки доступу малих фермерських господарств до

⁵ Європарламент проголосував за надання Україні додаткової макрофінансової допомоги у розмірі 5 млрд євро. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ievroparlament_progolosuvav_za_nadannia_ukraini_dodatkovoi_makrofinansovoi_dopomogi_u_rozmiri_5_mlrd_ievro-3605

⁶ Рада ЄС ухвалила рішення про надання Україні макрофінансової допомоги у розмірі 5 млрд євро. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/rada_ies_ukhvalila_rishennia_pro_nadannia_ukraini_makrofinansovoi_dopomogi_u_rozmiri_5_mlrd_ievro-3612

⁷ Україна отримала перші 500 млн євро від ЄІБ у рамках пакету негайної допомоги на фінансування відновлення інфраструктури. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_otrimala_pershi_500 mln_ievro_vid_ieib_u_ramkakh_paketu_negainoi_dopomogi_na_finansuvannia_infrastrukturi_ta_nagalnikh_potreb-3606

⁸ Україна отримала останній транш гранту об'ємом 4,5 млрд дол. США від США з Цільового фонду Світового банку. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_otrimala_ostannii_transh_grantu_obiemom_45_mlrd_vid_ssha_z_tsilovogo_fondu_svitovogo_banku-3609

оборотного капіталу⁹.

Усього з початку війни Україна залучила до держбюджету 18,9 млрд дол. США зовнішньої грантової та кредитної допомоги: у березні – 3,4 млрд дол. США, у квітні – 1,7 млрд дол. США, у травні – 1,5 млрд дол. США, у червні – 4,4 млрд дол. США, у липні – 1,7 млрд дол. США, у серпні – 4,7 млрд дол. США, у вересні – 1,5 млрд дол. США.

Головними іноземними донорами державного бюджету України, станом на 29.09.2022 р., стали: за двосторонніми угодами та грантами – США (8,5 млрд дол. США – грант); ЄС (2,43 млрд дол. США, включаючи грант 132 млн євро); Канада (1,5 млрд дол. США); Німеччина (1,37 млрд дол. США, включаючи грант 1 млрд євро); Японія (0,6 млрд дол. США); за пільговими кредитними угодами з МФО: МВФ (1,4 млрд дол. США); Світовий банк (0,9 млрд дол. США) та ЄІБ (0,7 млрд дол. США)¹⁰.

Національний інститут стратегічних досліджень
жовтень 2022 р.

⁹ Україна отримала 500 млн євро грантової допомоги від ЄС. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_otrimala_500_mln_ievro_grantovoi_dopomogi_vid_ies-3624

¹⁰ Фінансування Державного бюджету України з початку повномасштабної війни станом на 28 вересня 2022 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435